

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologiæ Polemicæ Universæ

Pichler, Vitus

Augustæ Vindelicorum, Anno MDCCXIII.

§. 4. De Imaginibus Sanctorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39374

mala erant, sed quatenus gloriosa, nobis verò utilia sunt, placent Catholicis. Unde paritas non est cum filio honorante patibulum, in quo ejus pater propter crimina, ac nolens, suspensus est. Ad Confirm. serè eadem est responsio. Nos compatimur Christo propter dolores, quatenus ipsum affligebant, gaudemus propter eosdem, quatenus Christo attulerunt gloriam, nobis redemptionem, & crucem tanquam trophæum statuimus. S. Ambrosius solum vult, errorem esse crucem adorare propter se, & sine respectu ad Christum, seu adorare *absolutè*, non *respectivè* propter Christum.

37. Dices. Si Crux est adoranda propter Christum, & ejus contactum, sequitur 1. Labia Judæ Christum osculantis, manum servi Christum percutientis &c. religiosè adoranda esse. 2. Etiam asinam, super quam sedens Christus Jerusalem ingressus est. R. N. utramque sequelam, primam quidem, quia os Judæ, manus Malchi & Judæorum, fuerunt quidem instrumenta passionis, sed activa, viva, & cum sce-

lere conjuncta, quæ si colerentur, censerentur coli ipsi homines scelerati. Alia longè instrumenta, & quidem innocentia, sunt crux, funes, clavi &c. *Actio* in passione Christi fuit scelerata, uti & instrumenta immediata actionis, veluti labia Judæ, manus percutientium &c. Econtra *passio* fuit sancta, & instrumenta immediata passionis, uti crux, spinæ &c. quæ quidem erant etiam instrumenta actionis, sed tantùm mediata & remota. Ad alteram sequelam pridem respondit S. Athanas. l. quæst. ad Antioch. q. 15. *Non per asinum Christus diabolum devicit & daemones, neque in eo salutem operatus est, sed in cruce.* Scilicet asina erat jumentum non specialiter electum à Christo ad peragendum Redemptionis negotium sicuti Crux. Dein per se ridiculum esset religiosè colere asinam. Denique Ecclesia, quæ optimè novit, quid colendum, & in quo suus Sponsus adorandus sit, nunquam venerari consuevit asinum, bene tamen instrumenta Passionis Christi.

S. IV.

De Imaginibus Sanctorum.

38. Sciendum 1. Nōmine *imaginis* intelligi similitudinem vel representationem alicujus, scilicet prototypi seu exemplaris sui. Alia est *naturalis*, quam scilicet producit natura: uti est facies relucens in speculo, parelij, crucis, vel alia phænomena in aère; imò

ipse homo ex natura sua est imago DEI, licet imperfecta. Alia est *artificialis*, quam nimirum ars efformat: uti sunt picturæ & sculpturæ representantes hominem v. g. vel Angelum, vel aliquid aliud. Quamvis imago sæpe ab optimis Scriptoribus confundatur cum Ido-

R. P. Pichler Theol. Polemicæ

Unu 2 10

lo & Simulacro; strictè tamen & ex usu tum Scripturæ tum Ecclesiæ *Idolum* vel *simulacrum* dicitur illa imago, quæ vel adoratur ut Deus, vel in qua colitur falsus Deus.

39. Sc. 2. quæstionem duplicem hîc esse de imaginibus artificialibus Christi, B. Virginis, & aliorum Sanctorum, utrùm eas liceat habere intra vel extra tempus, dein utrùm & quomodo venerari? Quippe Calvinistæ negant utrumque, asserentes, imagines sacras nec fieri & haberi licitè posse, nec religiosè coli; Lutherani verò duntaxat cultum earum religiosum tanquam idololatriam rejiciunt. Sequuntur hac in re Bugonotos, & Waldenses hæreticos, & ex parte Imperatores Theophilum, Michaëlem Balbum, Leonem Armenum, item Constantinum Copronymum, ejusque patrem Leonem Isauricum, qui à Judæis inductus primus ex Christianis bellum indixit sacris imaginibus circa annum Christi 720. propterea dictus *Iconomachus* vel *Iconoclasta Bilder Stürmer*, qui cum successore filio propter imaginum cultum Ecclesiam dirissimè persecutus est & devastavit ferè usque ad annum 780. quo tempore sub Adriano Papa & imperante Constantino cum matre Irene habita est Synodus Generalis VII. seu Nicana II. in qua contra Iconomachos definitus est cultus sacrarum imaginum. Quod autem dicemus de sacris imaginibus, intelligendum pariter erit de crucibus, utpote quæ sunt imagines illius sanctæ Crucis, in qua Christus salutem nostram operatus est.

40. Sc. 3. Imaginem sacram posse tri-

plici modo spectari. 1. *Materialiter* & *Physicè*, seu secundum materiam, figuram, artem &c. abstrahendo à representatione; & eatenus non est res sacra, consequenter nec colenda cultu sacro seu religioso. 2. *Formaliter*, & *moraliter*, seu quâ talem, & quatenus representat suum prototypum seu exemplar tanquam terminum: & eatenus est res sacra, si representet rem sacram, propter relationem & respectum, quem habet ad rem representatam. Atque sic spectatam religiosè coli posse, & quidem directè, per se, & propriè, semper tamen *cultu respectivo*, seu propter prototypum, in quod semper resultat imaginis honor, postea dicemus. Nam Vasquez, qui putat, imagines sacras non posse propriè & directè coli a cæcibus internis, sed solum externis, cujusmodi sunt, deponere pileum, osculari, flectere genua &c. Item Durandus, qui putat solum prototypum posse coli coram imagine, ipsam verò imaginem nec actu externo nec interno, valde vapulant à cæteris Doctoribus Catholicis, præsertim Durandus, quia loquuntur contra communem; utrùm verò unius vel alterius opinio damnata sit à Synodo VII. nostrum non est examinare. 3. *Formalissimè*, seu quatenus non tantum actualiter representat prototypum, verum etiam quatenus prototypum in illa objectivè relucet quasi præsens & vestitum imagine, ita ut tam imago quam prototypum directè consideretur per modum unius objecti adæquati: quo modo Ecclesia considerat Crucem in die Parasceves, eam profunda genuflexione adorans, Et tunc tam imago quam

prototypon uno eodémque actu verè, propriè, & directè colitur, licèt imago semper colatur respectivè tantum & propter prototypon; ferè sicut idem amor tendere potest in DEUM & hominem, licèt alio modo attingat hominem quàm DEUM, DEUM scilicet propter se, hominem verò ultimato propter DEUM. Nimirum prototypon est ratio colendi imaginem, & principale motivum. Unde

41. Sc. 4. Licèt cultus, qui exhibetur imaginibus, aliquo modo spectet ad illam speciem, qua colitur prototypon, scilicet cultus imaginum DEI & Christi ad latriam, B. Virginis ad hyperduliam, aliorum Sanctorum ad duliam; tamen imagines simpliciter & propriè non possunt coli tali cultu, sed solum secundum quid, reductivè, improprie, quia imago semper longè superatur à prototypon, v. g. homo pictus à vero homine. Proinde imagines DEI & Christi non nisi improprie (quo loquendi modo improprio sapientis ut sunt veteres Theologi) dicuntur adorari latriam; nam quod propriè colitur latriam, debet posse coli absolute & propter se; quod enim colitur præcise propter aliud, vel propter relationem representationis, jam aliquid minus est, & DEUS non est, neque physicè cum DEO unitum, in unam personam, adeoque latriam propriè dictam indignum. Itaque prototypon colitur ut quod, imago ut quo juxta tritum illud: *Effigiem Christi, cum transis, semper honora. Non tamen effigiem, sed quem designat, adora.*

42. Sc. 5. Catholicos, dum dicunt,

facris imaginibus debitum honorem esse impertendum, neutiquam docere aut credere, quòd ijs aliqua Divinitas vel virtus insit, aut quòd ab eis aliquid petendum, aut fiducia in ipsis ponenda sit, ut olim fiebat à Gentilibus; sed per imagines & in imaginibus dicunt adorari Christum, & coli Sanctos, quorum similitudinem gerunt imagines; eò quòd honor, qui ipsis exhibetur, redundet in prototypon: adeoque non cultu *absoluto*, sed *respectivo*, sicut de facris Reliquiis dictum est, quamvis *religioso* tamen; quia sunt res sacre propter relationem ad rem sacram. Itaque

Dicendum I. Rectè fiunt, & tam 43. intra quàm extra templum statuuntur imagines Christi, B. Virginis, & aliorum Sanctorum. Imò extendit se hæc assertio etiam ad imagines ipsius Dei, SS. Trinitatis, & Angelorum; quamvis enim horum non sit possibilis vera imago, seu similitudo imitans suum prototypon, quia sunt meri Spiritus, adeoque à nulla pictura vel sculptura sensibili imitabiles; nihilominus tamen potest per imagines aliquo modo adumbrari, & quasi per metaphoram sensibus nostris proponi Dei & Angelorum natura, atque perfectiones, quas in hac vita per species proprias cognoscere non possumus. Certè Deus apparuit sapius in corporea specie v. g. Spiritus S. in specie columbæ, Angeli in specie juvenum, & in Scriptura Deus describitur ut *Antiquus dierum, sedens in throno, cujus vestimentum candidum quasi nix, & capilli quasi lana munda.*

Huu 3

Dan.

Dan. 7. Alibi tribuitur ipsi caput, pedes, brachia &c. licet non habeat huiusmodi membra: cur igitur sic pingi non possit? cum semper habeamus correctivam cogitationem, quia scimus, Deum se non ita habere, non esse columbam, non senem cum canis capillis &c. sed tantum ita proponi, cum in hac vita eum, sicuti est, cognoscere non valeamus. Jam assertio

Prob. 1. ex Scriptura. Deus ipse fecit, & fieri præcepit aliquas imagines. Item Natura aliquas profert, ut supra dictum est: ergo Deo non simpliciter exosæ sunt imagines, consequenter licet eas facere, & habere, etiam in templis. Ant. prob. Deus fecit hominem ad imaginem & similitudinem suam. Gen. 1. Mandavit erigi statuam seu imaginem serpentis æneam in deserto. Num. 21. Duos Cherubin aureos & producibiles fieri & poni iussit ex utraque parte Oraculi. Exod. 25. Item duos Cherubin de lignis olivarum. 3. Reg. 6. Prob. 2. ex perpetua Ecclesiæ praxi, non tantum in & extra Ecclesias ponentis imagines, sed etiam venerantis. Nam

44. Dicendum 2. Licet venerari imagines sacras, scilicet cultu religioso, respectivo tamen, ut de sacris Reliquiis dictum. Prob. 1. ex Scriptura, quæ jubet & vult aliquas res inanimatas honorari propter specialem relationem & respectum, quem habent ad Deum & res Divinas. Sic de Arca Testamenti dicit: *Adorate scabellum pedum ejus, quia sanctum est.* Ps. 93. Populus venerabatur serpen-

tem æneum. Num. 21. tum quia ejus aspectu sanabantur, qui morfu igneorum serpentum fuerant læsi, tum quia figura erat Christi in Cruce dependentis; & ita venerabatur, ut Ezechias debuerit hunc serpentem æneum confringere, cum inciperet populus ei adolere thus; incensum enim offerre in Veteri Testamento erat Sacrificij species, soli Deo offerri solita à solis Sacerdotibus ex instituto & persuasione illorum hominum. Loth adoravit pronus in terram duos Angelos in forma humana apparentes. Gen. 19. consequenter honoravit Angelos in aliqua eorum imagine & forma aliena. Nomen JESU venerandum est teste Apostolo, ita ut in ipso omne genua flectatur. Philip. 2. atqui nomen alicujus Personæ est quasi imago personam significans. Denique Litteras sacras utique venerari decet, & quidem plus quam politicè & civiliter, quo modo venerari oportet diploma Régis politici: ergo religiosè; nam sacra Litteræ sunt signa & quasi imagines rerum sacrarum. Unde & praxis ubique habet, ut verba Evangelij audiamus stantes & detecto capite in signum venerationis.

Prob. 2. ex Traditione Apostolica, & continua praxi Ecclesiæ, quam abunde testatur Concil. Nicæn. II. actione 2. 3. 4. 6. & 7. In hac ita definit: *Nos Sanctorum Patrum doctrine insistentes, & Catholica Ecclesia, in qua S. Spiritus inhabitat, TRADITIONEM observantes, definimus cum omni diligentia & cura, venerandas & sanctas imagines in templis sanctis*
DEI

DEI collocandas, habendasque tum in sacris vasis & vestibus, tum in parietibus & tabulis, in adibus privatis, in vijs publicis &c. Quo omnes, qui contemplantur, illis salutacionem & honorariam adoracionem exhibeant, non veram latriciam, qua solùm Divina Natura competit &c. Imaginis enim honor in prototypon redundat; & qui adorat imaginem, in ea adorat quoque descriptum argumentum. Sic enim Sanctorum nostrorum Patrum obtinet disciplina, vel **TRADITIO CATHOLICÆ ECCLESIE**, que a finibus usque ad fines Evangelium suscepit. Actiōe 2. verò recitans verba Basilij in Julianum ait: *Historias imaginum illorum (Apostolorum, Prophetarum, Martyrum) honoro & palam adoro. Hoc enim nobis TRADITUM à SANCTIS APOSTOLIS non est prohibendum, sed in omnibus Ecclesijs nostris eorum historias erigimus.* S. Chrysost. to 5. in Liturgia: *Sacerdos egreditur è parvo ostio portans Evangelium, & conversus ad Christi imaginem inter duo ostia inflexo sapite cum exclamacione dicit hanc oracionem &c.* Nicephorus l. 2. Hist. Eccl. c. 7. & S. Damasc. l. 4. orth. fidei c. 17. referunt, ipsum Christum imaginem sui vultus in texto lineo expressisse, ut mitteretur Abagaro Edessenorum Regi, Christum venerari saltem in imagine desideranti. Item S. Lucas Apostolus depinxit imaginem B. Virginis, unò & Christi ac Apostolorum Petri & Pauli (uniquè veneracionis ergo) ut idem Niceph. l. 6. c. 16. & Metaphrastes in vita S. Lucae

commemorant. Ac ejusmodi imago B. Virginis à D. Luca depicta adhuc vilitur Romæ, atque *Maria Major* appellatur: in alijs autem locis plures ad hujus imitationem ab alijs pictoribus factæ videntur.

Prob. 3. ex ratione. Imprimis negativè, quia nullibi prohibitum est habere & venerari SS. imagines. Dein positivè sic: Honorantur imagines Regum, Principum, Parentum &c. Et Præcones suas & suarum uxorum imagines pingi & sculpi curant; quas si honorari vident, se ipsos honorari existimant, si verò ignominiosè tractati cognoscunt, se despici arbitrantur: ergo licitè coluntur imagines saltem cultu politico. Ergo, cum imagines Christi & Sanctorum sint sacrae propter prototypa sancta, quorum sunt representativæ, dignæ sunt cultu sacro seu religioso.

Ob. 1. S. Scriptura prohibet fieri 45. imagines: *Non facies tibi sculptile, nec similitudinem omnium &c.* Deut. 5. *Non facietis vobis Idolum & sculptile.* Levit. 26. Et teste Josepho l. 18. c. 15. nulla in templo à Judæis propter hoc præceptum posita est imago. Item Conc. Elibertinum Can. 36. prohibuit picturas fieri in templi parietibus. R. Solùm Judæis, qui valde proni erant ad Idololatriam, datum est hoc præceptum, nec tamen simpliciter, sed tantùm ne facerent sculptile, ut adorarent illud tanquam Deum, vel in illo falsum Deum; nam. Deut. 5. statim additur: *Non adorabis ea, neque coles.* Et Exod. 20. *Non facietis vobis Deos argenteos.* Et sicut in pri-

mo præcepto Decalogi per verba, *non habebis Deos alienos*, prohibetur actus idololatriæ interior, ita per verba, *non facies tibi sculptile*, prohibetur idololatria exterior. Ubi igitur periculum Idololatriæ non est, fieri possunt imagines, & poni etiam in templis, quia textus nullus quidquam dicit de non ponendis imaginibus in templo. Si Judæi non habuerint in templo, & verum sit testimonium Josephi, credendum est, fuisse legem Ceremonialem, quæ post Christi adventum abrogata est. Conc. Elibert. nihil aliud voluit, quam consulere imaginibus, ne scilicet irreverentia illis fiat vel à crusta decedente, vel à Gentilibus, Christianos tunc valde persequentibus.

46. Ob. 2. In Scriptura saltem prohibetur cultus religiosus imaginum, quia Deut. 5. additur: *Non adorabis ea, & non coles*, per tò *adorabis* prohibetur cultus exterior v. g. genuflexio &c. per tò *coles* interior animi devotio. 2. Concilium Francofordiense damnavit Conc. Gen. VII. in quo definitus est cultus SS. imaginum: idem fecit Carolus M. qui Francofordi Concilio interfuit. ut patet ex ejus 4. libris, qui dicuntur Carolini. 3. SS. PP. reprobant sæpius cultum imaginum, ex quibus S. Aug. ait ep. 119. ad Januar. *primo præcepto prohibetur, ne quis colat ullam imaginem DEI, nisi unam eandem cum ipsa, qua est Christus*. R. ad 1. solum prohibetur cultus religiosus latriæ, & ultimò sistens in imagine, quo modo colebant Ægyptij, inter quos Judæi diu vixerant, & ad eo-

rum imitationem valde proclives erant. Ad 2. Conc. Francoford. non est approbatum quoad ea, quæ statuit contra imagines sacras. Deinde vel non damnavit Synodum VII. in qua definitus est cultus SS. imaginum, sed aliam sub Leone Isaurico, quam Græci subinde VII. appellant: vel si damnavit legitimam Synodum, id fecit errore, non juris, sed facti, quia falsò putabant Patres Concilij Francoford. in illa Synodo decretam fuisse imaginibus adorationem latriæ: vel Conc. Francoford. fuit corruptum à Sectarijs, ut docet Tannerus. Illi quatuor libri non sunt Caroli M. ut probat Bellarm. solidè. Ad 3. Patres solum reprobant cultum superstitiosum & idololatricum, S. Aug. pariter vult, tantum prohiberi aliam imaginem colit ut Deum.

Ob. 3. Culus, quem Catholici exhibent imaginibus, est idololaticus: ergo. A. P. quia faciunt prorsus id, quod fecerunt Gentiles, & Israelitæ vitulum aureum adorantes, nam Gentiles, saltem prudentiores, uti & Judæi, non credebant sua Idola esse Deos, sed in his Idolis volebant colere verum Deum; sed quia simul colebant hæc Idola seu imagines, habentur pro Idololatriæ: hoc faciunt etiam Catholici venerando ipsas imagines. R. N. A. & ejus probationem. Nam Gentiles & Judæos in Idolis suis vel adorasse falsos Deos, vel agnovisse aliquam in ijs latentem Divinitatem, vel ipsa Idola adorasse ut Deos, spem suam in ipsis collocando, & in ligno, lapidibusque cultum & venerationem ultimò terminando, adeoque fuisse verè Idol-

Idololatrias, constat ex eo, quia Idolis, non DEO vero, sacrificabant; nam Sacrificium semper habebatur pro cultu Divino. De Gentilibus ait Daniel c. 5. *Bibebant vinum, & laudabant Deos suos aureos, & argenteos, arcus, ferreos, ligneosque & lapideos.* Et Paulus I. Cor. 10. *Qua immolant Gentes, demonijs immolant, & non DEO.* De Judæis verò Psalmista testatur: *Commixti sunt inter Gentes, & didicerunt opera eorum, & servierunt sculptilibus eorum, & IMMOLAVERUNT filios & filias suas demonibus.* Psal. 105. Et Psal. 106. *Oblii sunt DEI sui.* Item Deut. 32. dicitur: *IMMOLAVERUNT demonijs & non Deo.* Demum ipse Aaron Exod. 32. ait ad Populum Israëliticum: *Hi sunt Dij tui (inteligit vitulum aureum) qui te deduxerunt de terra Egypti.* Adde, quòd sensu communi semper existimatum fuerit, Gentiles (& Judæos subinde) adorasse Idola tanquam Deos, vel in Idolis coluisse falsos Deos, vel saltem credidisse, Deum esse corporeum & similem Idolis v. g. vitulo. Nihil horum reperitur apud Catholicos, qui sacras imagines venerantur: non ergo committunt Idololatriam, cum juxta S. Augustinum, 1. de Trinit. c. 6. *Idololatra dicantur, qui simulacris eam servitutem exhibent, qua debetur Deo.* Et quis credat, cultum sacrarum imaginum esse idololatriam, cum Deus tot miraculis pro eo pugnet, & innumeris beneficijs imaginum cultores cumulet? Adeat, qui

R. P. Pichler Theol. Polemica.

de hoc dubitat, pia sacella & templa, ubi asservantur thymaturga imagines, uti Laureti, Oettingæ Vegeris &c. & in nostra vicinia Biberbachij, ubi peculiari devotione colitur imago Crucifixi, & lustret suspensa anathemata. An omnibus, per omnes mundi partes existentibus, & innumeris testibus, fidem effrons denegabit? Dicit ergo, cur illis duntaxat talia beneficia, quæ oculis videmus, Deus conferat, qui imagines honorant?

Ob. 4. Imago non potest coli absolute & propter se; quia quæ imago est respectiva: ergo non potest coli quæ imago. 2. Homo est imago Dei: ergo juxta nos debebit coli religiosè. 3. Si imago crucis est honoranda, tunc omnis crux est honoranda, eò quòd Christus in aliqua cruce pependerit: ergo etiam honorandæ sunt omnes funes, omnia flagella, omnia sepulchra &c. quia Christus jacuit in aliquo sepulchro &c. R. ad 1. N. Conf. vel Dist. non potest coli quæ imago inadæquate sumpta C. adæquate sumpta N. Conf. imago, quia est relativa, dicit fundamentum & terminum: sumpta sola sine termino seu prototypo non est capax honoris. Ad 2. posset quidem homo considerari ut imago Dei, & sic religiosè etiam coli, sed communiter non ita considerari solet. Ad 3. N. Conf. quia funes, flagella, sepulchra &c. non fiunt in hunc finem, ut exprimant flagella, sepulchrà &c. Christi, saltem ordinariè, sicut tamen crucees in hunc finem fieri solent: ergo crucees habent rationem imaginis, non illa.

48.

XXX

CON-